Sermo beati Ambrosij epi
De ieiunio I.

Ieiunium ad pres re
sultauit oraculum.
ut cum egrederentur ad
bellum tuba canerent.
Qui sonitu dnus reminisceretur ppli
sui et petitu offert auxilium. plusque
mie sue incentiua cognosceret in di
eb3 leticie sue in neomenijs suis 3
canerent tubarum sono. Vn et dd dicit
Canite initio mensis tuba. in die in
signi solenitatis vre. Venit g nobis
dies solenitatis et appropinquat: canamus
tuba tm in plurimi pgredientes Ca
namus tuba ut annunciemus solenni
dierum sit nobis et certamen imminet: et
victoria repromittitur. Victoria nostra
crux xpi est: tropheum nrm pastha
est dni nri ihu. Vt ille an est pbatus
ut vinceret et non qui ipse egeret certamine:
sed ut nobis formam debellandi pberet,
et postea daret graciam triumphandi. Cer
tamen nrm ieiunium est. Denique ieiu
nauit saluator: et sic temptator ad
eum accessit. Et primum gule direxit
spiculum dicens. Si filius dei es: dic
lapidi huic ut panis fiat. Ille
cibum velut escam laquei ptendit:
ut sic illaquearet appetenciam cor
poralem. Dns ieiunium ptulit: ut laqos
temptatoris sui et vincula dissol
ueret. Denique sic habes scriptum. Non in
pane solo viuit homo: sed in omni verbo dei.
Illo laqo adam fuit strangulatus: hic
absolucione dyabolice conius omnis

hominum liberatus. Magna virtus ieiunij.
Denique tam speciosa milicia est. ut ie
iunare delectaret et xpm tam vali
da ut ad celum homines elevaret. Et
ut humanis magis quam diuinis utar
exemplis: helyas ieiunio oris vox mis
sa celum clausit sacrilego pplo iudeorum
Etenim cum a rege achab altare esset
ydolo constitutum: ad verbum pphete tribus
annis et sex mensibus ros pluuie non
cecidit super terram. Digna pena que ite
pnitiam digne cohiberet: ut celum in
piis clauderetur quod terra polluerat
Dignum est ut ad depnacionem regis
sacrilegi pphta ad viduam in sarepta
sydonie mitteretur: que quia deuocionem
cibo ptulit. meruit ut ariditatis
publice sola non sentiret erumnam.
Itaque non defecit ydria farine: cum
torrentis flueta deficerent. Sed eius
reliqua opera. Ieiunus filium vidue
ab inferis resuscitauit: ieiunus
pluuias ore deposuit. ieiunus ig
nes deduxit e celo: ieiunus curru
raptus est ad celum. et xl dierum ieiunio
diuinam acquisiuit presenciam. Tunc denique
plus meruit: quando plus ieiunauit.
Ieiuno ore statuit flueta iorda
nis: et redundante fluuio alueum re
pete siccatum. puluerulento transiuit
vestigio. Merito illum celo dignum
diuina iudicauit sniam: ut cum ipso
raperetur corpore qui celestem vitam vi
uebat in corpore ac sine vsu consua
cionis exhibebat in terris. Sed non est ieiunius:
in sbria et ymago celestis. Ieiunus

refectio anime et cibus mentis est. Ieiunium
vita est angelorum. Ieiunium culpe mors. ex
cidium delictorum: remedium salutis ra
dix gratie: fundamentum castitatis. Hoc
ad deum gradu: citius pervenitur. Hoc
gradu helyas ascendit antequam curru: hanc
hereditatem sobrietatis abstinentie ad
celum abiens discipulo dereliquit. In
hac virtute et spiritu helye: venit iohannes
Denique et in deserto et ille vacavit
ieiuniis. Esca ei erat locuste et
mel silvestre. Et ideo quia vite huma
ne possibilitate continentia supergressus
fuerat: non homo sed angelus estimatus est.
De ipso legitur etiam plusquam propheta. Hic
est de quo scriptum est. Ecce mitto angelum
meum ante faciem tuam: qui preparabit viam
tuam ante te. Quis humana virtute
celos igneos. currus igneos potuisset
ascendere: et regem terrarum ethereos:
nisi quod naturam humani corporis incorrup
tibilis ieiunii virtute mutasset.
Sed de helye gestis plurima iam frequenti
diversorum librorum sermone digessimus.
et tamen eundem arbitror nunc in eadem
recitamus: ut presertim in opere suo ipse
laudetur. Imitemur igitur illum et continentiam
queramus. cuius virtute diebus ac noc
tibus progredientes ad superiorum pos
simus cognitionem venire. Ideo enim
omnis esca materialis: non omnis cibus cor
poralis. Est cibus mentis ut dicitur quo
epulatur anime: de quo ait dominus. Meus
cibus est: ut faciam voluntatem patris mei
qui in celis est. Hic cibus est angelorum: ut di
vino fruantur imperio. Nulla illis cu
ra mensarum: nullus ciborum usus:
nulle exposite epule. nullus vini potus
aut sicere. nulla distensio corporis. nul
la ventris offensio. Itaque ne quis ieiunium
quasi novellum putet esse ieiunium. primus
usus mundi a ieiunio cepit. quando lux cla
ra resplenduit. Secundus dies ieiuniorum:
quando celi factum est firmamentum. Tercio die
terra pabulum germinavit. natura obse
quium prebuit: ieiunium tamen celestis disciplina
sacravit. Quarto die luminaria facta sunt
sol et lune: et adhuc ieiunium. Quinto die
produxerunt aque reptilia animarum et vo
latilia volantia super terram secundum firma
mentum celi: et vidit deus quod bona sunt
et benedixit ea dicens. Crescite et multi
plicamini et replete aquas que sunt in mari et
volatilia multiplicentur super terram secundum
firmamentum celi: et vidit deus quod bona
sunt et benedixit ea. et adhuc ieiunium. Denique
benedixit ea scriptum est et dixit crescite:
non dixit edite et manducate. Sexto
die bestie sunt create: et cum bestiis certa
edendi potestas et tunc usus escarum. Ubi ab
cepit ibi finis factus est mundi. ibi
cepit sua tormenta nescire: ibi re
perit divina cum opera feriari. Quod
iudicio declaratum est. quia per cibos mundus
habet terminum. per quos cepit augeri.
Nemo aliquem sciebat: nemo penam
timebat. nemo noverat timorem.
Plantavit dominus paradysum ad gratiam
beatorum: posuit ibi hominem operari et custo
dire illum. Et ut sciamus non esse novum
ieiunium: primam legem illic constituit de
ieiunio. Sciebat enim quod per escam culpa ha

de Ieiunio

bebat intrare. Infuerat prima pena
de ieiunij preuaricatori: dicite manda
to dei. De ligno quod est sciencie boni et ma
li non comedetis: quacumque die autem manducaueritis
ex eo: morte moriemini. Consequenter autem
nemo preuaricari nouerat: ut adhuc
dicta non esset quod prima est preuaricatio.
Indictum ieiunium: abstinencie lex a domino
deo: preuaricatio legis a diabolo. Cul
pa per cibum: latebris post cibum. Igni
cio seruitutis in cibo: ritus seruitutis
in ieiunio. Denique quamdiu indictum absti
nuerunt nesciebant esse se nudos: postea
quam manducauerunt de interdicta arbo
re nudatos se esse agnouerunt. Rei
to quam mulier: ubi culpe agnouerunt auctorem
te interrogata vidit. Serpens persuasit
mulieri: et manducauit. Serpens gule per
suadet: dominus ieiunare disceruit.
Denique ipse ait: Ieiunate et orate:
ne intretis in temptacionem. Itaque gula
de paradyso regnantem expulit: ab
stinencia ad paradysum reuocauit
errantem. Et dixit deus. Ecce adam factus
est quasi unus ex nobis. Irridens utique
deus: non approbans dicit. Hoc est. Pu
tabas te sicut fore nostrum: que voluisti
esse quod non eras: desisti esse quod eras.
Itaque dum super te esse affectas: infra
te esse cepisti. Denique vestiuit eum
tunica pellicea prius: et sic ait
Ecce adam. Quasi ad adam dicat. Ecce
amictus tuus: ecce dignum tuum indume
ntum. Hic te vestitus decet. Quod diuina
affectasti: tali digni habitu ornatu
Ecce quod te culpa tua perduxit: ecce

nunc in hac tunica pellicea tamquam
unus ex nobis aperuisti oculos. Circum
spice diligenter: nudum te aspicis
quem vestitum putabas. Gula ergo
nudum fecit: ieiunia operuit et exutos
Uni dominus aut Operui in ceruicem meam
Bonum operimentum quod anima tegit: ne
a temptatore deprehendatur: ne a tempta
tore uideri. Bonum velamen quod tegit
culpa. Tegit abstinencia: tegit
gracia. Beati enim quorum remisse sunt iniquitates: et
quorum tecta sunt peccata. Tegit gracia: dum
remittit et decem abolet errorem. Tegit
abstinencia: dum abluit vicium et
mesto effectu abscondit: atque exerce
nuncat peccandi. Ceteri ieiunium et etiam
a peccato leuabant. Operiebat adam utcumque
uelamen priusquam preuaricaret: et sic tamquam
exutus preuaricatorem uidit se esse nu
dum: quia indumentum quod habebat amise
rat. In diebus enim ieiuniorum vestrorum au
ditur tibi magis lumen tuum: et sa
nitas tua matura oriet: et precedet
ante te iusticia: et claritas te ma
iestas domini. Bonum vestimentum lux. Eccepisti
tu quod est ei. Claritas lucis sic vestitur.
Bonum vestimentum qui circumdat dominus: et operit
ieiunantes. Nudat autem noe qui in
ebriatus est: texit eum pietas filiorum.
Et nudatus est per ignoranciam: non per
intemperanciam. Noe enim vinum nesciebat.
In prima generis humani ignorabat
ebrietas. Primus vineam ipse plantauit:
dedit naturam: si ignorauit potenciam.
Itaque vinum non suo peperit auctori
Quod mirum sicut dominus ipse creaturas

suas ipse laudaverit et iste miratus
est. Itaque cum delectaret eum repetiti
muneris gratia tetavit vehemen
tior creatura insuetos senis artus
turbavit nova potatio

Sermo 2us eiusdem. de ebrietate.

Denudaverit
inquit qui ascenderit equos
Ascendit corporis volup
tates: et iustus obdormivit. Sed
illius ebrietas: nobis suadet sobri
etatem. Vel etiam inebriatus est Noe.
Ubi enim malum ebrietatis agnovit nume
ti sibi ad remedium temperavit.
non effudit ad vicium. Unde et apostolus
ait. Vino modico utere propter fre
quentes tuas infirmitates. Manebat
antequam vinum inveniretur omnibus incon
sa libertas; nemo sciebat a con
sorte nature sue obsequia servitu
tis exigere. Non posset hodie servi
tus: si ebrietas non fuisset. Obrep
serat quidem iam fraterne plantationis in
vidia: manebat tamen adhuc pa
terne pietatis reverentia. Lesa pie
tas est: dum videtur ebrietas. Non
est itaque solis novere vina quos
tetavit. Sed et est amplius quorum
omnes temulenta ebriorum membra
nudantur. Hinc risus irreverens
nascitur. Hinc libido flammatur et in
multo maiora temulenta eos vi
na perturbet quorum oculos ac men
tes inebriaverit: quam quorum inebri
prostraverit. Legimus etiam quod patrem loth
inebriaverint filie in monte ad quem
timentes incendium sodomitanum con
fugerat: et habitabat in spelunca.
Convincit ebrietas atque generat etas: sexus
solitudinis locorum. Ferarum magis la
tibulis: quam humanis aptior domi
ciliis. Fuit itaque ebrietas origo in
cestus pessime commixtionis partis dete
rior. At non abraham vina in suo
convivio miscebat. Sed immolabat
vitulum: butirum et lac et alia
hospitibus exhibebat. Celi dominum
mundi agnoscebat auctorem. Et vi
num quod exhibere non poterat. Po
tuit illic deerat materia peccati ubi
erat remissio peccatorum. Denique a
nunciatur eius ioannes: neque manducans pa
nem neque bibens vinum. Qui enim
Christum annunciat ab omni viciorum incen
tivo prestare se debet alienum. Di
cat quis: sed Noe vel certe loth abrahe
nepotem ebrietas quorum alter a ieiunanti
diluvio superstes fuit alter incendio.
Moysen quoque ferunt fonticuli populo aquarum
amaritudines temperasse non vina.
Qui petiit aquam vomuit. potuit
et vini abundantiam non deesse. De
nique dixit deus. Percuties petram
et exiet aqua ex calce: et bibet populus.
Non dixit exiet vinum populo. Pec
cator sunt eius erat populo vinum ministrare
quod fortiores viri ferre possent.
Denique moyses de ieiunio legem
dedit de vino non dedit. Ipse quoque
ieiunantes non voces magne non
fulgura et nubes nymbosa non
fumigans sonna perterruit. Se
quiero introisse in nube et voce

dei loq̄ntē de medio ignis sine
p̄ido salutē audiuit ꝗ̄ iuriūtū ac
mus ieiunij. Quadragita eꝗ diebꝫ
ieiunat̄ ꝗ mōte cū legē accipet
ad dnō deo suo. Et ꝗ supioribꝫ
spē mōte lex daba moysi ieiuna
tꝫ ī inferioribꝫ ppl̄o manducati p
uaitꝰ sacrilega luxu attendebā
epulatū. Quo spectaclo motꝫ
fregit tablās moyses: idignū
iudicās ut ebo ppl̄o lex daret.
Itaqꝫ tablās legꝭ q̄s accepit ab
stinēa cōtrī fecit ebe. Quod v̄o
alia dicā. Pone sterilitatē ma
tris sāpson vini abstinēa fecit
da. ꝗ ꝗ pariētē fecit sterile. Sim
ul p̄ceptū dni vinū nō bibit.
Pone āna nō manducātē exā
dit dns. ꝗ ꝗ ifecūditatē eiꝰ soluē
ieiunat. Ex qbꝫ duo ꝗat̄ sūt:
vnꝰ fortissīmꝰ aliꝰ obseruatissīꝰ.
Dignos se pbuerūt q̄ ieiunij ꝗre
nuo diu forti: ꝗ quodā abstinēt̄
effusi vtero ꝗ videre. Hoc itaqꝫ
sumpso q̄ nris sobetē ꝗuatꝫ ē
allofiloꝝ isultatū sibi ebetate
vidicatꝫ. P. Helizeꝰ vates q̄ de
inꝗro dedicerat parsimonia ꝗi
filios alēt ꝓphāꝝ vitis agrestꝭ
ꝗmulais mensas oneabat ꝗ
ineptꝭ siluestrīs holeribꝫ hospita
litatē humanitatē iplebat officiū.
Qui dū offensi amaritudīe cū
manducarē nō possent leuis fa
rine aspsiōe oēꝫ illā amaritu
dīeꝫ repat̄. ꝓphetice muīe absꝰ
nētie veneni vires euacuans.
Est quedā creatūe natura quā adā
mātū vocāt nllo facit̄ ignī ꝯsu
mi q̄ iposita fore ignesat: illico
sublata de flāma tāꝫ aq̄ꝝ ifusiōe
mitta resplendet. Talia erat he
boꝝ pueroꝝ corpa. q̄ de ieiuꝰ adā
mātia tāfforta nā vapore ignis
nō ad dispendiū suī. ꝫ ad ꝗrāꝫ
mutabā. Deniqꝫ dū fureret for
nacꝭ icendia ut ultꝰ xlꝰ cubitos
flāmā ꝗ cāutū funderē ꝯsumēs
plimos q̄s repat chaldeoꝝ qui
napta pice ꝗ stuppa atqꝫ sarmēto
alimēta ignibꝫ ministrabat. ubi
tū ieiuꝰ ingressi sūt. discusso ar
dore flāmaꝝ ī medio fornacis
tepōre stati roris spū refrigerat
humescē ita ut coꝝ nullꝰ capillꝰ
capitꝭ exurēt. q̄ ꝗ ꝗꝫ ieiuna coīa
pauerāt. Daniel triū ebdomadaꝝ
ieiuꝰ v̄ desideꝝioꝝ leones ꝗ docuit
ieiunare missꝰ ī lacū nō adamā
tis rigore abstinē solidītē mēbra
durata nō patuit vulneri. Sic eꝫ
ꝯstrixerat ieiuꝰ: ut ī eiꝰ cōpe feraꝝ
morsibꝫ locꝰ eē n̄ possꝫ. Clausa
tenebāt sē leones ora q̄ abstinē
ꝓphetice sātās ꝯprimebat: ut ea
fere apire n̄ posset. meiti qui
busdā vinclis alligata. Ieiuniū
itaqꝫ v̄tute ignis extinxit: ieiu
nū ora obstruxit leonū. Ieiu
niū maris flucta solidauit ie
iuniū petrā soluit ī fontes
aquaꝝ. Virtute ieiunij ꝯtra

sua motatam naz v fluctg obruerint
v petra tundat. Tz qd vetusts vitar
exeplis cu habudz ieiu' et pntiu
munibz gtraz. Cs deteriora domu
sua ieiunijs. Cs minuit facul
tates. Cui n suspecta luxuries.
Cui n veni abstinencia. Cui thro
nu appetunt psimoia. Cq pudore
no lesit ebrietas. Ieiu' continetie
magisteriu e. pudicitie disciplina. h
humilitas mentis. castigatio carnis: forma
sobietatis. norma vtutis. purificatio aie.
misericordis expensa. lenitatis institu
cio illecebris: senil gra. custodia iu
uetutis. Ieiu' z insmis allevamentu:
alimentu salutis. Nemo crudelitate
ieiunando tradit. nllq p continetia
ictu sagitt sensit: pmo magis illus
no oppressit v repulit. Bonu viatici
itineris: bonu toti vite. Bonu in
mari: sedat naufragia. abu ser
uat. Qr gtue dicit ee ieiu': respo
deat qs ieiu' deseruit. Multi i pra
dio plerisqz du vomu epulu fudere
aiaz. Quod postremo avat ieiu' cau
sa si fuisse tremuit mortis. Per
esta laqus no tenet: i esta hamus
latz v abz deducit i fouca. Cibus
inducit i retia tibz. et visco aves
alligat: abz volates deponit ad
morte. Que no ppt ventris pcula
muta aialia ome nesciut: v in
hoc solo tm p ome puniunt. Ieiu'
sobietas mentis e h viget sensus
i h iudicia tractant i ouiuio po
cula. Ieiu' custodit disciplinam:

luxuria sc copia. Mat z luxuria
famis: sic pheciu dez. Ieiu' gete
diligit: luxuria inquietudies. Obsona
tor q aqz lucat fores pulsat alie
nas v tm bellu aqd imineat exci
tat dormie. Turbatu vides anhe
lante auertes ictus q cau[sa]
bators sit. Pasat inqt dns meus
ubi vinu melius veneat querit: ubi
durior vulua aut. ubi iecur mol
lius. vbi fasianus pinguior. vbi piscis
recensior. Cursitat p dulsa: v cu
tuenet summo esu operat. Insectat
diu sonolentiu auctiona pcia: si pau
mouerit pisces nuqz meliore asserit
tueni pmo deesse. Hei inqt tepestas
hodie procella. vix unu potui late
te depheride. Multi contulsat i ma
cello si tu redideris alt plus dabit
v qd exhibeb i prandio istius uini:
Ille natalis est h ex i loci lecta
ostria tal fit de suis iactitao. Hasta
qda agitat int obsonatore et
pastore. Turbatq addicit primo l:
rogat adhuc p qs suoru bonoz
uira minua. Currit ad coqina
fit inges strepitus fit tumultus.
Tota exagitat familia. maledicit
os qd nulla hys det regeb. Tan
de aliqn da rexem coco. Statue
pincerne dextera summo gelu riget
Ille i frigida exercz manus illi mar
mora lauatu. mudat pauimeta
vino madida: u spinus coopta
pisau quta du amblant vulne
ran. In ipso ouiuio clamor epu

lantium: gemitus vapulantium. Si quis
forte displicuit amicus illi irridet tu
torquatis. Silebat aliquando domus a multis
perturbatoribus huc atque illuc discurre
tium: a sono inmoderatorum animalium.
Vatz fumo et semiusto latorum nido
vero coquina sed carnificinam putes
plus geri non prandium curari: ita
sanguine omnia natant. Vale dicite sed
incipit gule: que sed expetit nunquam replet.
Quid enim insatiabilius ventre? hodie
suscipit cras exigit. Cum impletus fuit
disputat de continentia: cum digesserit
vile virtutibus dixerit. quiescit luxuria.
Inter pocula philosophia predicatur: inter philosophos
vina laudantur. Dispice igitur et colora
et tortura viro insatiabili madu
erit et paulo post peniteat: non illum
diuitis sua intemperantia delectauit.
Attende diuitem qui induebatur purpu
ra et bisso et epulabatur cotidie splendide.
Et ad ianuas mendicus id est lazarus
iacebat: plenus ulceribus cupiens sa
turari ex hiis que de mensa cadebant
diuitis. Paulo post cum esset mortuus
cepit rogare positus in inferno. ut ex
tremum digiti sui pauperis in aquam
intingeret: et refrigeraret linguam eius que
ardebat incendio. Ubi est copia?
Ubi est ebrietates? Sitit qui inebri
abatur. habundat qui mendicabat. In
ipso continuo diu bibit sitiuit: et
cum inebriati fuerint amplius bibunt
qui apto gutture vinum iam non bibi
t sed infundit. poculum non libat sed exi
naniit. Spine inquit nascuntur in
manibus suis vulnerat ipse ulcera

sibi in pectus adiciat. Hiis spinis sci
dit vestimentum fidei quod accepit: et
thesaurum suum seruare non poterit. Quis
enim ebriosus et fornicator effebit et in
ueniet se scissa vestimenta incipiens: et
ideo potentes vinum prohibentur bibere. ne
cum biberint obliuiscantur sapientiam. De ebrietate
nus bibebat vinum meliatum potentes
quam holofernus principi milicie regis
assyriorum se tradere gestiebat: sed non
bibebat femina iudith ieiunans omnibus
diebus viduitatis sue preter festorum di
erum solennitates. Hiis armis muni
ta processit ad omnem assyriorum conuincit
exercitum Sobrii vigore consilii abstu
lit holofernus caput: seruauit pu
dicitiam victoriam regesit orans. Iste cum
suauitate ieiunio in castris se pretendebat
alternis. Ille vino sepultus iacebat:
ut ictum vulneris sentire non posset.
Itaque vnius mulieris ieiunium innumeros stra
uit exercitus ebriorum. l[illegible] quis pul
chior fuit ieiunio. (Sobrietatis enim constantia sobrie
mentis augebat) omne genus suum iam
totum populus iudeorum a persecutione capti
uitatis liberatur: ita ut esse si fuerit
esse subiectum non libidinis ardore fla
matum: sed ecclesie misericordie consensum: ita
ut et pena in impium retorqueretur et
honor sacris redderetur altaribus. Itaque ipsa
que domo ieiunat continuo et corpus suum
aqua lauit post placuit et vindictam
retulit. Una autem diu se equali iactat
continuo: inter ipsa vina penam sue ebri
etatis exoluit. Est ergo ieiunium reconci
liationis sacrificium virtutis incrementum:
quo faciunt etiam feminas fortiores augmentum

gre. Ieiunium nescit feneratores non sorte
fenoris novit: non vendit usuras. Men
sa ieiunantium non transgulat filium conti
nens vi patrie credesime. Non vexat
viduam oppignorat sobrii viri: viri de
functi non defenerata excludit herede
aula ieiunij. Et ipis ieiuniis coniuges
dat gratiam. Dulciores post famem epule
sunt quam assiduitate fastidio sunt et diurna
continuatione vilescunt. Condimentum
cibi ieiunium est. Quanta avidior appeten
tia tanto esca iocundior. Comedat
sitis potius nescit vini gratiam. Vero quod
hauserit transmittit ad saciatatem:
non ad incitamentum suspendit. Usu
etiam preciosa degenerant: quorum autem dif
ficilis possessio eorum grata perfunctio.
Ipse sol post noctem gratior. ipsa lux
post tenebras splendidior: et post vigi
lias sopor dulcior. ipsa salus post egri
tudinis temptamenta iocundior. Ab
ipso mundi conditore didicimus: sed
diversitatibus cumulari gratiam. Patroci
natur ergo et convivio fames: ut graci
or fiat mensa ieiunijs. Visita quam
mensa ieiuniorum comparatur ea mensa de qua dicit
deus: parasti in conspectu meo mensam adversus
eos qui tribulant me. Famis acquirit
precio: et poculum illud inebrians sobri
etate celestium sacramentorum siti acquirit.
Dixit enim dominus. Qui sititis ite ad aquas:
et quicumque non habetis argentum: ite et
emite et bibite et manducate. Et
alibi ait. Ecce qui serviunt michi man
ducabunt: vos vero esurietis. Ad vos
non qui ante potastis. De quibus supra dixit

parasti demonijs mensam: et implesti for
tune poculum. Ergo si ad mensam illam
venerabilem ieiunia nos sancta perducunt
sic attrahat fame illa que sit eterna mercatur.
Quid de hijs dubitamus quam in usu humano
sit quod etiam hoc nobis faciat suaviora ie
iunia. Non autem omnis fames accepta
bile facit ieiunium. sed fames que timore sus
cipitur. Considera quadragesimam totis
preter sabbatum et dominica ieiunatur diebus.
hoc ieiunium domini pascha concludit. Veni
unt dies resurrectionis. baptizantur electi. ve
niunt ad altare. accipiunt sacramenta. siti
entes totum hauriunt venis. Merito
dicunt singuli refecti spirituali cibo
et spirituali potu: parasti in conspectu meo men
sam et poculum tuum inebrians quam preclarum
est. Non sola autem fames queritur, sed
plana disciplina ieiunij. Denique
alijs dicitur in diebus enim ieiuniorum vestrorum inve
nientur voluntates vestre: et omnes sub
ditos vestros stimulatis. Ad iudicia et
rixas ieiunatis. et pulsatis pugnis
Ut quid michi tale ieiunium: ita ut au
diatur in clamore vox vestra. Non hoc
ieiunium eo elegi et die ad humilian
dum animam suam hominem nec sic flectas
ut circulum collum tuum cinere etiam
et cilicium substernas: nec sic vocabitis
ieiunium acceptum. Non tale ieiunium
elegi dicit dominus. Quod ieiunium im
probetur audivimus. nunc audiamus
quod sit probabile. Sed solve omnes col
ligationes iniustitie tue: dissolve ob
ligationes violentarum commutationum
dimitte confractos in remissionem: et omnem

[illegible] conscriptiones iniquas dirumpe. Frange esurienti panem tuum. et egenos non habentes tectum induc in domum tuam: et si videris nudum cooperi. et domesticos seminis tui ne despicias. Vides quanta spes sit et fortitudo ieiunii. quae mentes abditas probat ut orationi vaces. et in lege dei die et nocte mediteris. Ipsa figura corporis plena iustitiae sanctitate. nullus rubor ebrietatis artificiosus genas quam ... offendat aspectus sed vultus casto inmicat pallore verecundus. sermo gravior. oculus verecundior gressus stabilior. atque motus acrior. Vultus intentior et quidam cogitationis sue arbiter. et tacitus cordis interpres: ut nec extrema pretexat nec solvatur visu incontinenti. Non enim superfluum hoc putes iure esse comminationis cum sapientia in evangelio dicat cum autem ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes. Ideo dixit ypocritas. eo quod simulatione aliam personam induant. sicut scene qui tragedias canunt. et pro eorum dictis quorum personas gerunt motibus suis exitant. ut quod iuvasant quod mereant vel exultet. Affectant enim isti ut ieiunare videantur hominibus magis quam deo: cupientes istud probare quod faciebant iudei. Ideo nobis dicit. vos autem cum ieiunatis ungite capita vestra. et faciem vestram lavate: ne pareatis hominibus quod ieiunatis sed patri vestro qui est in abscondito: et pater vester qui videt in abscondito reddet vobis

Quomodo igitur ungite caput vestrum? Beatus et luxuriosi dixerunt vino et unguentis repleamus nos. Unguento enim se ungunt qui corpori odoris gratiam querunt. Aliud est sobrietatis unguentum: de quo dicitur etiam ad sponsum suum. Unguentum exinanitum nomen tuum. Aliud oleum quo artus animae et quedam membra pinguescunt. Unde et dicit david: impinguasti in oleo caput meum. Est hoc igitur oleum letitiae quo unctus est christus a patre deo ut pre omnibus suis emineat consortibus. Hoc iubet ungi caput nostrum ut oleo letitiae obducatur omnis simulata tristicia. Ne videaris ieiunium tuum vendere hominibus ne videaris contristari in animae tuae salute. Nemo enim tristis coronatur. nemo mestus triumphat. Unge ergo caput tuum: ubi sensus sapientis sunt. Oculi enim sapientis in capite eius. Ista mysteria vocaris et nescis: dixisti ac veneris. Et omnino nisi id sit unguentum in capite quod descendit in barbam tuam cognosces quod sit ungite caput vestrum. Quod placeris deo ut tibi sua patefaciat sacramenta dicet gratiam spiritualem. Est et aliud tamen mysterium. Quod igitur. Audi Caput mulieris vir: caput autem viri christus. Mitte in christum mitte eius in caput eius unguentum: caput eius deus est. Illa mulier ecclesie typum gerens que in capite eius misit unguentum confessa est eius divinitatem: et que in pedes misit confessa est

ei⁹ passioez vtraqz laudat. Et tu fac
q̄ lauderis: quo remissioez accipias
peccatoꝝ. Laua facie͞ tua͞ emunda
aiaz tua͞ peccatricem. Laua illa͞ et
oez ↄsciaz tua͞. Inde ex facies ple
tuaz est ↄsac͞ ꝯ quida͞ tacit) smo
ment: tu aut pcc͞o pugnam
aut integritate letamur. Nolo
hac͞ extermīare facie͞: laua illa͞
et oez sordem ↄsac͞ tue dilue.
Exterminat facie͞ sua͞ q̄ aliud cor
de gerit aliud foris ꝓtendit. Sed
nos velut quada͞ impietate ope
riam) quod intꝰ est foris lucrat.
Qd' foris ē intꝰ opet. Nemo in
ieiu° culpa͞ includat ꝓferat īno
centia͞. Ieiunu͞ eīz culpe īterfec
tor est. Nemo amarioribꝫ ꝓportat
dulciora. Dulc̄ voluptas vide
amare ieiunu͞. Hoc amaro d'
dulce tolla. Solent amara etia͞
ipis plus ꝓdesse corporibꝫ. Sic
eīz tu͞ in intimis pueroꝝ vis
ceribꝫ vermes ex cibi indigestioe͞
nascunt: i extīgui nō queūt. n'
cu͞ amarior pot) infundi. aut
medicamētoꝝ vis molesta aspe
rior. quoꝝ odore moriant: ita
ꝓfundu͞ aie͞ virt) ingressa ieiu
nij. culpa͞ latente͞ interficit. Qd
esau seruu͞ fr̄i suo fecit. Nōne
esca ad hora͞ dulc̄: i amaꝝ in
posteꝝ: Quid iacob dn̄z fr̄i dedit
Nōne ↄtemptus cibi ad tempus
amarior. sꝫ salubris in reliquu͞ ē
Ipa͞ corpa dulcibꝫ frequēt inflant

a melle iecur tendit. idem tu͞ esse
amaritudie͞ tepat. Ideo nō medi
ocris ß laudata questio: de mandu
cante exiuit esca ꝯ de forte dulce.
Alij sunt ꝯ de tristi dulce grea
tadices marie͞: sꝫ et forte labor
osu͞ est. Exit eīz dulce de tristia
vel labore. Noli g° te iactare cu͞
ieiunas noli gloriari: nihil tibi
possit ieiu͞. I. Que. ii ad ostenta
tioez fiunt nō in futuꝝ frēz
extendunt suu͞: sꝫ ꝑntiu͞ merce
de ↄsumunt. Helias ī deserto
erat: ne q̄s ieiunante͞ videret
nisi soli corui qui eu͞ pascerent.
Helize⁹ in deserto ēat ubi nō
īueniret esca ū amara. Iohāne)
in deserto erat ubi solas locustas
ac mel siluestre inueniret. Ieiuna
tibꝫ epule pro angeloꝝ ministerio
deferebant. Prandebat daniel in
ieiunan^s leones. Ille prandebat
leonu͞ alienu͞ prandiu͞: fere nō
tangebant suu͞. Ieiunātibꝫ epule
volant: prandentibꝫ pedes vacil
lat. Ieiunātibꝫ de celo māna de
scendit: epulantibꝫ culpa ꝓuarica
tionis ascendit. Sꝫ quid ē h° qu͞
de ieiunio disputo: strepitus au
dio coquinoꝝ: Nisi fallor ī smo
ne disputo meo redolent pran
diu͞. Sonꝰ g° hūiꝫ īuitat. īmpa
ce exempla nō terrent. Etem
qui ieiunante ea que legis stel
ferente expectare nō passus est
ipsis: sedit utiqz manducare et

surrexerunt lude. Apidem' facile
qui ebrietate fuisse conuictu. Nam
sicut mr fidei continentia: ita perfidie
mr ebrietas est. In qd facinus no pre
papitat. Gaudentes in foribus tab
narum homines turmam no habentes nec
scriptum scripta dici de imperatoribus et
potentibus indicat. Vino regnare sibi
videntur. et exercitibus imperare. fiunt
ebrietate diuites: qui sunt vitales in
opes. Aurum donat dispensat pe
cunias populis. ciuitates edificant.
qui no habent caupom vnde potus
sui pretium soluat. Feruet in vinum
t lyus et nesciunt quid loquantur.
Diuites sunt dum inebriantur: mox
ubi vinum digesserit. cernunt se
esse mendicos: vino die bibunt inf
tor labores. De ebrietate ad arma
consurgitur. calicibus tela succedunt.
Pro vino sanguis effunditur. et
ipsum sanguinem vina fuderunt. Adeo
fortes sibi homines videntur in vino
quam sapientes. quam diserti. quam etiam
pulchri ac decori cum stare no
possint possint. Mens titubet lingua
babulciat. pallor et sanguis ora
suffundat. Fateor ebrietatis horro
sit. barbari in ferrum ruunt vulgus
in rixas. Si quis eorum pugno fue
rit pulsus videas ora sauciu
vini lacrimas fundere. misera biles
epilogos decantare. Hoc in hac temu
lentia ut et molliat et resoluat
corda temulentorum. Sicut ignis
eum probat ferrum durum. ita et vini

incendio est superbo hominum cor lassat.
Nec sibi in vino equales vident nul
lus inferior. Non pauper diuiti
cedit quia nescit utpote pauperem
se esse. Non infirmus valido: cui omnis
in bibendo est fortitudo. Non
mendicus locupletiori. no ignobilis
honorato: cum bibunt illum regem habent
qui bibendo superauerit viros.
Meritorum scriptum est: equat vita hominis
vinum in ebrietate. Et vinum et quod
sequitur audires. bibas tamen moderate
vt sis sobrius. Non habes quod accuses
vinum in iocunditate creatum est no
ebrietate. Ab initio exultatio anime et
cordis est: si moderate bibas. Immo
deratio aut potus in iracundiam con
citat: et ruinas multas efficit. Sed
forte dicant has esse potationes vul
garium et leuissimorum hominum. Veniam
ergo ad hominum potentum et fortissimorum
conuiuia. Non ego hic vnguentatos
adolescentulos aut coronatos rosis
proferam quale ferunt illum fuisse.
qui delibutus vnguentis. redimitus
floribus. subnixus meretricibus. an
tiquo potu ebrius et diurna crapula
comitatus lumine. philosophorum auditorum
disputantes ingressus sit. Quo
audito ut aiunt coronas sensim
detraxerit vnguenta detenserit.
scortis valedixerit philosophis presta
tantus euaserit. ut esset sobrietatis
exemplum: qui fuerat ante ebrieta
tis ludibrium. Non cum illo eme
datum sit inuideo doceam genus

dorum luxurie a me non esse simulatum
Certe iam si respuit a vino fuit tamen
semper temulentus sacrilegio. Igitur hinc
adolescentes lubricos ad conuiuia
platorum veniunt inter arma prande-
dum est: stipatores hii sunt bellica qui mi-
nistrant succincti auro. et babilonicis
lumbos suffulti balteis. aureis tor-
quibus vincit colla: infancium aureis
bulla zona tegunt. aureis thecis cul-
tros induunt suos quibus diuidant
Cum ceperit diuidendis assistunt pu-
eri coma nitentes: ex gente bar-
barica ad hos usus electi per singu-
larum distincti etatum vices. Cernas
poculorum diuersorum ordines. acie
ordinata putes. vasa exposita
argentea pompa arbitreris. cor-
nu in medio vini plenum non epu-
laris sed pliaris instrumentum buccine
quod discumbentes in clamore attendat.
Primo minoribus poculis velut volunta-
riis pugna preluditur. Verum hec non
sobrietatis est species sed bibendi disci-
plina. Etenim ut tragediarum actores
paulo sensim vocem excitant. donec viuo
vocis apiant it. ut postea maxi-
mis possint clamoribus personare.
ita iste qui in primo prelusoriis se exer-
cet poculis ut incitet sitim ne for-
te restinguat eam et saciati postea
bibere non possint. Ergo ubi recta
le reperit: pastum minoribus poculis
feruor inardescit. Arcius cibus
siti exestuat. et ubi inmuit visa
potu meraciore reparatur. Certat

pocula cum fecerit: et moras sepe ge-
minatur. Deinde procedente potu longius:
contenciones diuerse et maiora certamina
quis bibendo prestat. Nota quibus
si quis se excusat contra si quis se forte
temperandum forte vinum putet
Et hec donec ad mensas pueri
secundas. At ubi consumate fuerit
epule putes iam esse surgendum tunc
deintegro potum restaurat suum.
cum consumauerit. tunc inchoare se di-
cit. tunc deferuntur phiale tunc maxi-
crateres quasi instrumenta bellorum ac
ne inmoderatum hoc arbitreris. ne
sine proponitur certamen sub iudice. sub
lege discernitur agonithete. Ille fu-
tor est stipendium debilitatis. victo-
rie primum culpa pendit: anceps
diu et dubius belli euentus. Furor
eciam illi est pliaris. Cedunt primitus
mazi(?) maris vina fundentium: et
totorum labores calida ministrantium
Cedunt qui inmensas ipsas bonas super
effluentes diligentes laborat exa-
nime ne quis effundat incedunt.
Sola iam sunt sine excusatione certamina.
In bello si quis inferiorem se viderit
arma conuertit et mitte veniam. Hic
si quis talite conuertat: urgetur ad potum
In scamate si quis te manum leuat:
exors adde palme: sed inimicus iniuria
est. In conuiuiis et si manum reuocet
a vino: ori eius infunditur. Deos ine-
briant victores. victique omnes ebrij
iacent. Plerique sopiti nec portari
eos ad sepulchra licet pingues ib qui

pascit de omnibus se vindictam videri
ut ulciscatur dispendium. Qui autem
damna non sentit hac mense sue gloriam
putat si ex ea vulneratis quos ac sau-
cii tamquam de arena exeat. Specta-
culum triste christianorum oculis et miseran-
dum: ternas iuvenes terribiles visu
hostibus de convivio portari foras et
iterum ad convivium reportari repleri ut
exhauriant et exhauriri ut bibant.
Si quis verecundior fuerit ut erubes-
cas virginem cum iam inmoderatos po-
tus tenere non possit inhelare vehementius
gemere suadere signis prodere quod prius
confitetur. Ibi invicem pugnas enar-
rat suas: ibi fortia facta predicat
narrat trophea. Vino madidi
et sompno soluti nesciunt quid lingua
proferat. Vinum frequenter stertit et potat.
Dormit et divinat. Et si quando consur-
rectum fuerit viri preliatores stare
non possunt gressu vacillant. Videns
servuli dominorum obprobria: manibus
suis portant militem bellatorem.
Imponunt equo itaque huc atque illuc
tamquam navigia sine gubernatore
fluctuantur et tamquam vulnera ictu in terram
defluunt nisi excipiantur a servis:
alii referuntur in scutis. Fit pompa
ludibrii. Quos mane insignes ar-
mis spectaverat vultu minaces.
eosdem vespere ternas etiam a pueris
impune rideri. sine ferro vulne-
ratos. sine hoste pugna interfec-
tos sine hoste turbatos sine se-
nectute tremulos. in ipso iuventutis

flore arentes. Quis talem fucorum
insanit poculum? Quis tamen mentibus
infudit venenum? Perditus homo lutum
est de corpore et ipse sibi reus est insa-
nie voluntarie corruptela sponta-
nea: et tamen nec vos excusamini quos
vocatis ut amicos emittitis ut ini-
micos. Quanto melius in terram tuam
vina fudisses. Sed et terra inebriatur
et asperiores etiam ipsas feras reddit
si vini contigerit odor. Denique vin-
demie tempore si vineam intrare volue-
rit: solent ebrietate succendi. Dant
damna sine gratia. Rogas
ad iocunditatem cogis ad mortem
Invitas ad mortem prandium effer-
re vis ad sepulchrum. Cibos pro-
mittis tormenta irrogas. Vina
prebendis venena suffundis. De
eo aliquid notum venenum est. Tollit
sensus. viscera exurit. sompnum in-
fert caput vexat. Etiam maior vis
vini quam veneni est. Denique vene-
num vino excluditur: non veneno
vinum. Merito dicit per moysen non
solum veneno sed etiam draconum ve-
nenis vinum comparavit dicens. Furor
draconum vinum eorum et ira aspidum
insanabilis. Et pulchre addit in-
sanabilis. Multa enim reliquorum serpentum
veneno curantur: nemo ebrietatis. Cer-
te veneno caro vulneratur vino mens.
Noxia est ebrietas ad corporis morte
mentem etiam adiungit. Videte etiam
et perfidie venenum vini declaratum
nomine. Ait enim supra de alienigenis

qui nesciret deum. De vinea en
sodomorum vinea eorum et vitis eorum
vitis gomorre: uva eorum uva fel
lis. botrus amaritudinis in ipsis.
Putatis me tantum vino crapulatam
intemperantius ieiunii predicatione
hunc misisse sermonem? Et adhuc
amplius fortissimos viros quantum pre
terii. quanto mora dixi quod dominus lo
cutus est. Audistis quid per moysen
dixerit: audite quid in libro sermonum
ysaye scriptum sit. Inveniet enim dominus
in hiis visus ... Ve hiis qui
consurgunt mane et sectantur siceram
qui ebrii sunt vespertina: vinum eos
comburet cum cythara et psalterio
et tympanis vinum bibunt opera autem
domini non respiciunt et opera manuum
eius non considerant. Cui ve cuius patri cui
iudicia cui tumultus? Diversa
singunt temulenti omnia. Ve enim
hiis qui ebrii sunt vespere. Quid igitur
est qui et ante vesperam et frequenter
in luce madet? Ergo ve sibi de
bitum? Hunt concertationes conserunt
lites in cedem prosiliunt et veniunt
ad iudicium vel vocantur. Hunc ergo
iudicia tantum rei. Sit nonnumquam gra
vior tumultus qui vino inde pu
titur ebriosi et non meminit regis ac
magistratus. ut scriptum est et omnia apta
facit loqui: et non meminerunt cum
biberent amicicie nec fratrie ne
cessitudines. Sed non post multum
sumunt gladios et cum a vino
mersi fuerint et surrexerint non

meminerunt ipsi que gesserunt. Hunc
ergo digna mercede tumultus pter
ita. Certe ergo cythara psalteria
tympanaque cognovimus quem sic
huius frequenter adhibere: ut vino et
cantu excitentur libidines. Plerique
etiam perfecto more mulieres digne ...
temulentorum consorcio indui iubet
et ab hiis phialas accipiunt atque
sic se substernunt sedentibus et hec
rituum sacra hunt observationes
ebrietatis misterium. Hunt ergo vinum
et barbari. libentur hiis romanus
indulget et ipsi solvantur in potus
et enervati ebrietate vincantur.
Nec solum vinum ebrietatem facit
sed sicera. Denique hebrei omnem potum
qui inebriat sicere nomine vocant.
Non inmerito: ergo ve illis qui mane
ebrietatis potum requirunt: quos
conveniebat deo laudes referre:
prevenire lucem et occurrere oratione soli
iusticie qui nos visitat et exurgit
nobis si nos christo non vino et sicere
surgamus. ymmi dicitur. et tu cytha
ram tenes? Psalmi canuntur et tu
psalterium sumis aut tympanum?
Merito ve qui salutem relinquis:
mortem eligis. Vix diluculum est
... sat per tabernas. vinum queritur
excutiuntur tappetes. accubitum fes
tinat sternere lagenas argenteas
auratos calices exponunt. Ve
mihi ista querentibus. Calix aureus
babilon in manu domini inebrians
omnem terram. A vino eius biberunt

omnes gentes: id commote sunt. Et subito
cecidit babilon et contrita est. Calix
quoque aureus contritus est quia babilon
contrita est que est calix aureus
Sed quamvis auro se iactet et paradis in
diu et ipsa est peccatum. Denique di
vina indignatione conterit(ur). Qua
ratione calix aureus? Quoniam quod veri
tate deficit querit illecebra ut
specie saltem preciosa ad bibendum
aliquos possit illicere: constitue
ante oculos tuos pompam huius seculi.
vide speciosam illecebram sed mane
ne gratiam. Non te inducat aurea
vasa et argentea. habemus et nos
thesaurum in vasis fictilibus.
Vas apostolorum fictile est sed in eo the
saurus est christus. Ve sicera mane
sectantes: aureum est hoc vas pocu
lum est in eo poculo venenum mortis.
venenum libidinis: venenum ebrietatis.
Hoc qui biberit commovetur et cadit.
Commovetur non solum in corpore: sed etiam
corde turbato. Commoveri enim peccati est.
Denique cayn exiens a conspectu dei
habitavit in terra nayd quod per inter
pretationem sonat commotionem. Ergo qui calice
aureo inebriatur: peccato movetur. Quid
te sub maledicto constituis cayn eius
parricide? ut tremas atque movearis?
Sed et piscatores domini consurgentes mo
vebant capita sua. Exagitabat ii
eos spiritus nequam: qui repleta a se cor
pora movere consuevit. Et in eum de
fuerit tremor desinit: ebrietas
autem perpetuum dat tremorem. Fundit

vino corpora temulentorum: si levius
ea congeris exprimis vinum. Ebrie
tas fomentum libidinis ebrietas
incentivum insanie. ebrietas venenum
insipientie. Hec sensus hominum mutat et
formas. per hanc fiunt equi ex hominibus
ad hinnientes. Siquidem naturali va
pori corporis calido et potenti natura vini
calore flammato cohibere se non queunt
et in bestiales libidines excitantur:
ut nullum tempus prescriptum habeant quo
doceat indulgere concubitum. Vocem
amittunt colorem variant. Oculis
ignescunt ore anhelant fremunt
naribus in furorem ardescunt sensu
excedunt. Hinc frenesis periculosa
hinc calculi continuus pena: hinc cruciat
crudelitas. hinc vomitus frequens inme
sas epulas cum internorum viscerum
cruore fundentium. Nisi eadem dominus
locutus est per iheremiam ~~dominus~~ dicens. Bi
bite et inebriamini et vomite: et
cadetis et non resurgetis. Hinc etiam
vane ymagines incerti visus
instar quasi umbre se consiliunt sicut
foveas. Nutat hic facie tota subito
erigit et inclinat videtur et qui vitet.
Immites in facie ruunt et solum
manibus apprehendunt quasi concurrentibus
motibus sibi videntur includi. Mur
murant in auribus tamquam maris fluctu
aut flagor et resonantia fluctibus
tota. Canes viderit leones arbi
tratur et fugiunt. Alii risu solventur
inconditio alii inconsolabili merore
deplorant. alii irrationabiles ter

nuit pavores. Vigilantes somniant
dormientes litigant. Vita hominis som
nus est. somnus huius mors est. excitari
multis vocibus potest. quatsoluis stimu
lationes impulsu petres non resipuerit
euigilare non potest. Unde bene ihere
mias huiusmodi homines tamquam superflua crea
tura deflendum putat. Quid est
homo ebrius? nisi creatura superflua?
Itaque sic ait fletum iazer defleo te
vitis: quia deserta est civitas iazer.
Vinum erat in torcularibus tuis macie
non calcaverunt meridie aut non
fecerit. Jazer mollitiem pincerne factus
tura superflua est. Moderatio enim naturalis
est. super mensuram quicquid est superfluum
habetur. ita est ebrietas quam fletu prophetico
to deploratur. Unde ait apostolus. noli
te inebriari vino in quo est luxuria
sed inebriamini spiritu. Est quoque ebrietas
culpe. est et gratie et forte hec natura
quam gratie. Cum ad ymaginem et simi
tudinem dei facti spiritu sancto repleti
esse debemus. Quid autem obstenta
tiones potantium loquar. Quid me
morem sacramenta: que violare ne
phas arbitrantur: Bibamus inquit
pro salute imperatorum et qui non biberit
fit reus indevotionis. Videtur non
amare imperatorem qui pro eius salute
non biberit. O pie devotionis obse
quium. Bibamus pro salute exerci
tuum pro comitum virtute pro filiorum sa
nitate. Et hec vota ad deum per
venire iudicant: sicut illi qui calices
ad sepulchra martirum portant: atque illic

in vespera bibunt aliter se exaudiri
posse non credunt. O stulticia homi
num qui in ebrietate sacrificium putant:
qui estimant illum ebrietate placari: quia
ieiunio passiones sustinere didice
runt. Quantos de interpretatione quo
niam novimus ad tormenta venisse
dum per ebrietatem de imperio suo cer
tant et si regis promittunt. Alios ho
nores pollicentur infelices ad pe
nam ducti sunt quicquid dicerent nesci
bant. Unde plerique boni iudices ea
que per ebrietatem dicta esse tenenda ad
crimen non putaverunt. Plerisque etiam
vino utuntur ut aculeo et quibus tor
menta non eliciunt vocem proditio
nis sed eos temptant bibendo ut
prius statum salutis cum defen
sionis sue perdant consilia. Virtus
.n. plerumque vincit dolorem: fidem
autem potius excludit. Cognovi ple
rosque fidiculas cruciatos: non
suum negasse. Quis inter sacrifici
has terit: quod latere cupiebat:
Quid cetera audita: Michi non
potuit sed profluvium gratie esse videtur: quod
in ora hominum tamquam per fistulas aut
canales vina fundunt. Hos homines
an utres verius estimaverim. Et
tamen ipsi utres si immoderata in
fusio sit se rumpunt. Pectora et
fluentia in fauces hominum vina de
currunt: et si quis respiraverit co
missum flagitium soluta acies lo
co motus habetur. Aqua decores a li
bano cautes rumpit et solvit quo

mollib; putat neq̄q; nocē viscer
b; violentor impet⁹ fluentor:
Elephantes q̄ ferut p musca
haurire aq plurimū. eosdē tm
ad sedandā sitī moderato potu
ē ɔtentos. Sz si forte ab aliquo
caupone fuerit mercede frau
dati indigna replē ɔtinuo p
muscadib. nō ut bibat sz effundat.
atz ita momētaneis mūdatioib;
irrigarē ꝯ taberna de quo se pu
tauerat vindicanda. Ruitant
ad potu subito lacg ac repente fū
du: natat oīa. Cui nō mir: tā
īmania beluar corpa superflui te
ne:. Sz quid de viris loqm̄: qn
etiā femine q̄s oz solliatudieq cast
tatꝭ sobrietat adhibē custodia: usq
ad ebrietatē bibunt. Idem surge
tes quas etiā int secreta domꝰ
vel audiri ab alieis nō ɔuenit
vel videri ꝓdire in publicū nō
velato capite vultu ꝑtia. Ipsis
mulieres tacē etiā in ecclā iubet.
domi viros suos ꝑcipit interroga
re. Ille in plateis mulierculis
viris sub ɔspectu adolescentulor
trepantiū choros ducūt. iacta
coma trahentes tunicas. scisse
amict⁹ inde lacertos plaudentes
manib; saltantes pedib; ꝑsonantes
vocib; irritantes in se iuuenū libi
dines motu histrionico. petulan
odio. de decoroso ludibrio. Spectat
toto adolescentiū ⁊ fit miserabile
theatr int saltantiū lapsus.

Celis impuro ⁊ contaminato aspcu
tra turpi saltatiōe pollut: que
obscenis cantib; vbera. Quo pa
tient loq: pie ꝑterea. Conueni
ens deflea: Primi nob tantar
mar dapna induxit. Itez si vi
nū et mulieres discedē a deo faciūt:
qd vel ebrᵉˢ ł libido ꝑuaricatioīs
illecebᵉ sin si singla ac sepata qd
faciūt. Vn nō imerito ait sapi
ens an nos quidē. Mulier ebriosa
ira magna. Quid at mir si vino
decipiūt aie feīar cū oēs ille
trib; patr cū de petr biberet
aq manna manducaret gētes
validissimas vinceret ⁊ nō erat
in trib; vllus infirmus. ubi vō
carnes desiderare ceperūt ⁊ desi
derijs in egiptū ɔuerterent neqꝫ
ex tot milib; hoīm in terra reꝑmis
siōis ꝑt duos ꝑuenire meruerit.
Itaz quid bonū sit sobrietas quid ma
li intemꝑantia hinc collige dat:
qn murmurabat requirens egipti
delicias a serpentib; moriebant
qui p maris rubri transiebat semi
ta. aqua bibebat. Nos g̃ reuerām
ex quo nos fugiam⁹ delicias: ne nos
futuror adeptiōe defraudet. Et
quid alior vtar sentēcijs? Ipsi
bn pasti ac luxuriosi qd sibi spe
ret audiam⁹. Inducit eū eos ysa
yas ꝓphia dicēs. manducem⁹ ⁊ bi
bam⁹ cras eñ moriem. Merito ꝗ
exclamat vlulate naues tarsha
ginis q ꝑiert ⁊ amplius nō erūt.

Ad9 z dictu de visioe tcii qua luxu
riosa vrbe cognouim9. Neqz nona
visio e no septima aut octaua qd
ea nez lege custodiat nez ewa͡l
graz cu e sabb° lectio ignis lbi
dinis adole sit vetitu e ewagelij
serie octau9 dies resurrectiois illu
crat. Nec at dies pim9 atz octau9
qz dnica dies in se recurrit. Luxu
ria g° nec obseruatia disciplie
nec fine hz. Luxuria semi̅aiu et
origo vicioz e. Nec arbitu̅ me
aduersus aplz dixisse qz rat aua
ricia ee radice ee vicioz omi qm
luxuria ipi9 est mr auaicie. Cetera
cu exhauserit quib luxuriado ꝑ
as facultates: querit postea auara
copendia. Audistis hodie quid lec
cu sit. Mercatores ingt femitu
cusmcantes mare in aq inlita se
mia mercatoz sit messis q defertur.
Piac ii sit citat. tyr9 femia sydo:
vicie ut locu ita e vicijs. Merca
toris ac negociatoibz piclosa cuis
freta° maris locella q̄re sollicita
vita hoiz mcerta ꝯusa°: et quoda
ꝑ i t²bine ventis ipis mobilioz qbz
volut² huc atz illuc se iactat.
Et vtiqz accusat crebra naufra
gia qui suos inmigrare ꝯpellit.
Ai no iudia opiu et terras fac
ass mutitas: e ad latrocimu ple
mos excitet. Mare no ad nau
gandu de9 fecit: s; ꝓpt elemeti
pulchritudiem latius pelagi fudit
equora. Certe ut freto mcluderet
terras. ne lōgi9 tu vagus et exul
erraueis. Hz tempestate iacta² mare
teme g° no vsurpare debet. Cleme
tu in mores nihil deligit temeitas
huana. sibi e ipa descie. Demqz
q no nauigat: nesat time naufra
gia. Dns dixit. Dominam pisciu
maris: no dixit nauigare in fluctibz
Demqz e ꝓpha ionas q mnsz e i
niniue ut pmaz pdicaret qz vo
luit nauigare ut fugeret a facie d
tepestate turba² e sorte duct9 et
iactat9 i mare et except9 a ceto e.
ꝓpha q° d. ait ca. dei cta hoiez
ꝯmeoraret graz: oia subiec sub
pedibz e9. oues e boues vniisa
pecora campi. Volucres celi et
pisces maris maris: q pambulant
semitas maris. Piscibz dedit no
hoibz pambulare semitas maris.
Ad escam tibi mare datu e no
ad picli: cibo no mercatu vtere
Cur ti piclz generas de voluptate:
Cur sepatioibz elemti ꝓfunda ri
maris. Cur mactas alciora mdi
secta: Cur post imo sepi9 sulcare
atz exarare fluct9 nauta ꝯtendis:
Cur tepestas frequet mnoxia ꝯtra
vrcitas pcellas: O mexplebit aua
cia mercatoz cede tu vbi e mare
pelag9 mquietudine tua no pt
sustinere. Demqz tociens ꝯcurretibz
mercatoribz exaratu erubesce sy
do dixit mare. Tamqz finiam de
mete vox ista dicentis est ob eru
besce sydo h. e meos fluct9 nego
ciator arguis. cu sis ipe fluctibz

inquietior: et erubescite velut pudore
qui pudore non mouemini. Vetustiores
venti sunt quam vestre cupiditates. Illi hunt
ocia sua: nunquam vestra querendi studia
feriant. Et cum ociosa tempestas
est: nunquam vestra ociosa sunt nauigia.
Versat unda sub remige: qui quiescat a flamine. Non parturiui neque
peperi nec nutriui iuuenes quid
me inquietant quos nescio quos non
agnosco? Ite in carthaginem ulula
te qui inhabitatis insulas. Super dixit
ululate naues carthaginis. Car
thaginem eterni tyri condiderunt. et
ideo carthaginenses sequuntur luxuria
conditorum transfusa in sede colore suc
cessionis nequicie pessimorum viciorum
heredes deteriores. Et bene luxurio
sas naues dixit. Sicut enim vento
ita lis albo iactantur et vino. Insuleque
replete potu inhabitant corpora nau
fragiis consonant. Auunduntur fluc
tibus ebrietatis nec per diem nec per nocte
quiescunt. Hor quod meatorum seme
in aquis metas in fluctibus est. In
aquis et labores suos seminat ut pe
riculta metat. In aqua et seges pullu
lat: in aqua istis exuberat fructus. Ipse
qui in aqua est: nunquam tutus est et so
lidus. Unum recte ait qui seminabat in
terram: non incidit in negociacionem.
Immo qui seminabat in celo. Hec est
enim bona terra: in qua quantum semi
nauerit fructus ei celestis oritur.
Ululate itaque iterum naues cartha
ginis qui perit munitio vestra. et

et erit in illa die oblinqueris tyrus. Et
infra eritque post annos septuaginta
tyro ut canticum meretricis. Videte
quibus verbis utatur propheta nec refugiat
verborum inhonestiorum vilitatem. Nos me
dum refugimus non quo nobis quam illis
lingua sit castior: sed auctoritas in
ferior. Maior enim vis rerum in talium
expressione sermonum est: ut qui dilecta
non erubescit. erubescat vel noua
dilectorum. Erit inquit tyrus ut ca
nticum meretricis. Videte ne cum ali
quos illos choros per vicinia verba
cantare dicat. ecce forte est tyrus ut
canticum meretricis: oraculi prophetici a
nunciationis impletum est. Et subiecit.
Accipe citharam et varie cantus me
retrix obliuia veni citharizare multa can
ta: ut fiat memoria tui. Et post
annos x lxx. erit tyrus canticum meretricis
et visitationem faciet deus tyri. Unde
possumus et in bonum canticum raab
illius meretricis accipere: que exploratores
ihesu mente fideli suscepit. Unde et
dominus ait: cantauimus vobis et non sal
tastis. Et dauid ait. Cantate domino
canticum nouum cantate domino omnis terra.
Hoc est canticum meretricis quod ante
illa meretrix in adam et eua fera cantauit
meretrix in populo nationum. Hec me
retrix plurimas meretrices bonas fe
cit de quibus dictum est a domino ihesu ad
illum electum et seniorem populi dei. pub
licani et meretrices precedent vos
in regnum dei. Ergo qui tam miseri
cordem habemus dominum qui etiam ...

noscat errori. Querimus a vicijs non
recedamus a lege. et preceptum domini qui
servi sedulo studijs exequantur. Quid
nobis cum impuritatibus et impudici
cijs? Quid tibi cum operibus dyaboli? Audisti
hodie in lectione decursa quid legio
dixerit. quid mihi et tibi est fili david?
Et tu dic si forte vides pugnare
adversum te dyaboli temptamenta. quid
tibi et mihi est belial? Ego servus xpi
sum. illius redemptus sanguine illi me
totum mancipavi. Quid mihi et tibi est?
Non novi opera tua. Nichil tuum gero
nichil tuum possideo nichil tuum
desidero. Quanto magis oportet nos separare
a dyabolo si se ille discernit a xpo?
Et si fuimus ei aliquando obnoxij iam
non simus. confugiamus ad medicum
qui vulnera superiora curavit. Et
si quid superest acerbitatis medela
non deerit. Et si quid invenire fecimus
maior non erit qui semel donavit
Et si enim deliquimus magnum me
dicum invenimus magnam medicinam
gratie eius accepimus. Medi
cina eius tollit peccata magna. Habes
etiam plura subsidia quibus peccata
nostra redimamus pecuniam habes
redime peccatum tuum. Non venalis est
dominus sed tu ipse venalis es peccatis tuis
venundatus es: redime te operibus
tuis. redime venat es peccata tua.
Vilis pecunia sed preciosa est misericordia.
Elemosina inquit a peccato liberat.
Et alibi dicit redemptio viri divi
tie eius. Et in ewangelio dominus dicit: fa
cite vobis amicos de mamona

iniquitatis. Et veneno frequenter antido
tum temperatur. hoc est veneno venenum
excluditur. Veneno mors repellitur
Vita servatur. Fac et tu qui bonus
dispensator de instrumento ava
ricie subsidium innocencie: sinceritatis graciam
de corruptionis illecebra. Audisti
quid lectum sit hodie: ecce veniet dominus dis
persor orbis terrarum. Quasi manu sancta
propheta demonstraret quem oculis adveni
entem videat diem iudicij ita dicit.
ecce veniet dominus dispersor orbis terrarum.
Immo quia in spiritu prophetis etiam que
futura tamquam presentia revelantur. ideoque
videbat. nobis quoque demonstrare cu
piebat: ut nos ad compunctionem ab
errore revocaret. Licet tamen fragili considera
cione cum audit quia dispersurus dominus orbem
terrarum. ne forte dicat. ecce. nos gra
via peccata commisimus quod deliquit
terra ut et illa dispereat. Cur periit
tam pulcher ornatus? Si angusta
est tibi istiusmodi opinio. Ceterum si
altius exspectes invenies hoc esse pro
nobis quod putas esse contra nos:
iudicabis hoc esse pro mundo quod adversum
mundum arbitraris. Non semper sta
dium repletum est spectatoribus. non semper
certaminibus inquietum. non semper conturba
tum pulvere: sed quamdiu certamina currunt
ixpe in spectaculo luctatur in stamm te.
pulvis in stadio ubi decursa cer
tamina conventus solvitur discedit
unusquisque aut victor ad graciam aut
victus ad opprobrium: exhibet corona
victorem. victum premit verecundia in

De sobrietate

cet iniuria. Si quis ergo postea ingredi
atur stadium. videat vacuum: celebri
tatis dicat agonithete. aut vacat sta
dium aut silent certamina. aut solempnia
feriantur. respondebit quia grom pest
oz cquiescere spectatores. quibus enim la
borans et fessis: non requies post laborem:
Sibi e orbis terrarum aliquid solvendus est
ut sit requies fatigatis. Athlete sumus
in quodam stadio decernimus spirituali.
Denique bonus athleta dicebat: facti
sumus spectaculum huius mundi. Et alibi.
Sic curro non quasi ut incertum. sic certior
non ut aerem cedens: sed castigo corpus
meum. Et alibi. Superiora obliviscens
et que sunt priora appetens: ad destinatum
sequor ad bravium. Athlete ergo sumus
legittime certandum est. Multa certa
mina sunt et qui hodie victus est cras se
reparat: antequam bravium contendit ad co
ronam. Postea nunquam athlete ocio va
cat cum sol deserit certamen nomen suum.
Exercetur cotidie ipse cibus et agonistica
dat disciplina exigit castimonia cu
stodit. Et tu dedisti nomen tuum ad ago
nem christi: subscripsisti ad certamen corone.
meditare, exerce, unge oleo leticie unguento
serinanto. cibus tuus cibus sobrietatis sit:
nil habeat intemperantie nil luxurie. Potus tuus
parcior ne quando ebrietas obrepat custodi cor
poris castimoniam: ut possis esse abilis ad
coronam. Nec exultacio tua offendat spec
tatores affectus: ut te fautores tui
negligentem videant et deserant spectate
archangeli et potestates et dominaciones et illa
angelorum milia et decem milium. Ob
tuitus erubescere considerans quam dedecorosum sit.
Ingressus stadium pulveris vigorem aie
tue certa et lactos exaute progressus
constanter recte et crepitas pulverem sibeas
estum solis flagrantiam. Bravus esto sed

dulcis victor molesta caligo pulveris
sed speciosa tolerancia. Nemo stadium pul
verulentum ingredi: si pulverulentum red
dit certamen. Ubi colligitur pulvus ibi pal
ma comparatur. Nemo iterum nitidus coronatur.
pulverulentum decet victorem. Nunc ergo domine
ihesu: exerat corona tua: admitte victo
res in requiem victos ad compunctionem. Et si
perdis orbem terrarum pla sunt invisibilia
opera tua quam que videt. Qui angustiatur
quod a illa non credit: dolet quod disperdas
orbem terrarum. Sed qui novit spectare que in
visibilia sunt gaudet ut veniat et omnes
leves. Gaudent athlete quod prius dicere ve
niat regnum tuum fiat voluntas tua sicut in celo
et in terra. Gaudebit creatura mundi ut a vani
tate mundi istius liberetur quia nunc congemiscit
et parturit quod vanitati est illa creatura
subiecta et donum multiplicat adopcio
filiorum dei et totius corporis redempcio comple
atur. In bono ergo disperdet orbem terrarum. Et
erit etiam celum novum et nemo non erit aplius
Denique revelabit michi fratres eius ut
revelata facie speculemur gloriam christi. Ad
ultimum ergo in stadio constituti: quibus est
delectationi quam dolori animus quia nunc fau
tores nobis sunt neque per nobis incipiunt erubescere.
Sicut enim erit gaudium in celo super uno peccatore
penitenciam agente ita erit mesticia super uno
peccatore graves veniens consum huius vite cum fecit
Castige igitur corpus ieiuniis: fugias
decorias commessaciones. Caveas ne nobis
dicatur: ululate ac ne veniat moyses
et levitas adnocet ad quem parat ad dominus
armatam dextram gerat. seperet se ab
his qui manducando et bibendo gemina contre
peccata. Et hodie moyses venit cum lex re
cessit: moyses vocat cum lex precipit. apostolus
docet ut nos separare ab omni fratre inquiete
agente. Penitias cum gladio spirituali quod est

verbum dei. Non sicut nos primum accipiamus personam: sed omnem immundum a Christi secernamus altaribus: ut emundet et corrigat lapsos suos quos ad sacramentum Christi reducere meatur. Si quis autem non est baptizatus securior dum taxat: et remissionem accipiat peccatorum. velut ignis quidam peccata consumit. quia Christus in igne et spiritu baptizat. Denique huius typum legis in regnorum libris ubi helyas super altare ligna imposuit et dixit ut mitterent desuper ydrias de aqua et dixit iterate tercio et iterauerunt tercio: et cum manaret aqua per altare helyas et ignis descendit e celo. Tu es homo super altare quem abluerit aqua: ut exurit culpa ut renouet vita. Aug. in ... sicut stipula consumit ignis. Noli timere ignem per quem illuminaris. Ideo tibi dicitur: accedite ad eum et illuminamini. Suscipite iugum Christi: nolite timere quia iugum est: festinate quia leue est. Non conterit colla: sed honestat. Quid dubitas? Quid procrastinas? Et non alligat cuiusquam vinculis: sed mentem gratia copulat. Nec necessitate constringit: sed voluntate boni operis diligit. Quid negas adhuc et tempus? De tempore optimum ad indulgentiam. Si autem tibi offeratur: non mihi dicas cras veniam: sed iam purgis. Nemo differt: nullus excusat. Redempcio autem promittitur: et nemo festinat. Iohannes in primis baptizabat: et omnis iudea conueniebat: Christi gratiam dispensat et cum fastidio conuenit. Typum baptismatis demonstrauit helyas: et celum aperuit quod fuit clausum tribus annis et sex mensibus. Quanto maiora munera vitatis. Aperuit itaque celum non pluuiam ducens: sed ascendens gratia. Nemo enim nisi per aquam et spiritum ascendit in regnum celorum. Clauserat celum hominibus perfidia: sed aperuit fides. Clauditur et [illegible] celum hominibus. Denique enoch et celum raptus est. Itemque clausum est celum: sed apud helyas qui raptus est curru. Et vos potestis ascendere: si sacramenti gratiam consequimini. Quid adhuc dimissa tardas? Instat dies iudicii: dum differs gratiam mors appropinquat. Quis dicat non mihi nunc vacat: occupatus sum. Non mihi demonstres lumen: nolo tam cito me irradias. Non mihi adhuc opus est ignem celeste. Nonne hic dicit qui se excusat a baptismate. Et quanta gratia. Renouaberis o homo et non conturberis: sanaris et non doles: resolueris sed non dissolueris. Secundum morem non excipies et resurge. Adhuc dissimulas: adhuc expectas ut viuas solo postea te remissas deo. Ante inspicias quare cayn propterea displicuerit sacrificium quia non primitiua obtulit: sed primicias ipse perfruitus est. et de sequentibus munus deo temptauit offerre: abel autem primiciarum suarum oblacione placare meruit insigne pietatis laudari oratio.

Deo gratias.

Contra eos qui dicunt animam esse ex traduce.

Ambrosius

Sic dicit dominus. Quoniam a me exiit spiritus et flatum omnem ego creo. Nonne hic est deus qui vocauit puerum suum iacob et israel filium suum et quem finxit eum in utero. Nonne hic est factor animarum de quo dicitur est qui finxit sigillatim corda eorum. Et apostolus ait. Qui me segregauit ex utero matris mee. Quem hic per potestatem segregari dicit: per potestatem hic in utero fingendi. Et ad iheremiam sic dicit. Priusquam te formarem in utero noui te: et priusquam exires de vulua sanctificaui te. Vides quia deus est formator et in utero est factor animarum. Qui ipse dominus loquitur in euangelio: Pater meus usque modo operatur: et ego operor. Non separauit se a patre operatione. Nam per filium dominus operatur: et certe hic mihi dominum sedem regis filiorum meorum et meam in omnibus confinet assercione quam ait ad ihermiam.

contra eos qui dicunt animam esse ex traduce